

עונג שבת (מס' 7)

טעם לאמירת חצי הפסוק בקידוש

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרְבַּ וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי (א, לא)

יש מפקפקים, על מה שנוהגים להתחיל קידוש ליל שבת ב "וַיְהִי עֶרְבַּ וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי" והוא באמצע הפסוק, והרי הכלל הוא: "כל פסוקא דלא פסיקה משה אנן לא פסקינן". יש ליישב: משום שרצונו של המקדש הוא להתחיל ב"ביום הששי", מפני צירוף שם הוי"ה שבראשי התיבות "יום הששי ויכולו השמים", אבל לא נכון להתחיל ב"יום הששי ויכולו השמים", שאין לו משמעות של כלום, ולכן צירפו גם את "ויהי ערב ויהי בוקר". אלא מה תאמר? שיכול היה להתחיל בתחילת הפסוק "וירא אלוהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד"? על כך יש להשיב לא נכון להתחיל בליל שבת קודש בזה, מפני שדרשו חז"ל "טוב מאוד", זה המוות, וכיון שלא היה אפשר באופן אחר, הותר לחתוך הפסוק.

כמוצא שלל רב בראשית בשם שו"ת "חתם סופר"

הקידוש מתקן את חטא אדם הראשון

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם (בראשית ב, א)

במדרש תלפיות (ענף אדם הראשון) מביא בשם שפתי כהן, שחטא אדם הראשון היה, שסחט ענבים ושתה בלא קידוש. וכתב על כך, שאמנם הטעם הידוע למצות הקידוש הוא, להעיד על בריאת העולם, אולם על פי דברי השפתי כהן נוכל לומר טעם אחר, שכידוע כמה וכמה מצוות נתקנו כדי לתקן את חטאו של אדם הראשון, כהפרשת חלה, הדלקת הנר, ערלה ועוד, על פי זה אפשר לומר שגם במצות הקידוש נתקנה לשם כך, כדי לתקן את חטא אדם הראשון ששתה בלא קידוש, ומאחר שגם ביום השבת שתה אדם הראשון בלא קידוש, לכן חוזרים ומקדשים ביום על היין.

ומתוך האור "בראשית"

הכנות לשבת: עשיית "עסק" משבת

עצה נפלאה לחיזוק השאיפה לשבת היא, לעשות "עסק" משבת, כלומר: לזכור את השבת לא רק בשבת עצמה, אלא גם בימים שלפניה. זוהי הלכה מיוחדת שמצינו בשבת, שבכל ששת הימים עלינו לזכור את השבת. אין עוד מצוה שמצינו בה הלכה זו, לא כתוב שצריך לזכור את פסח כל השנה, כך גם שבועות, סוכות וכו'. רק את השבת צריכים אנו לזכור: "היום יום ראשון בשבת, שני בשבת וכו'. במשך כל ימות השבוע זוכרים אנו את השבת. לכן ראוי ורצוי מאוד כבר מרביעי לחשוב: עוד

יומיים תהיה שבת. עוברים ליד חנות וחושבים, את המאכל הזה אקנה לכבוד שבת שהרי בעוד יומיים אזכה לביקור של הקב"ה בכבודו ובעצמו! אני אהיה בקודש הקודשים בבית המקדש! מדוע, אפוא, שלא אקנה איזה ממתק לכבוד שבת? ביום ששי בבוקר כל הזמן לחשוב על השבת, רואים את אמא מכינה דגים, לבקש ממנה להוסיף קצת מלח לכבוד שבת. אשרי מי שזוכה ללכת בדרכם של גדולי הדורות שהיו מתחילים בהכנות לשבת כבר מתחילת השבוע כמובא בגמרא על שמאי הזקן שכאשר מצא בהמה אמר: זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה, מניח את השניה ואוכל את הראשונה (ביצה דף טז. ועיין במשנ"ב סי' רנ"ב, שגם לדין דקיי"ל כהלל ישנו ענין זה). וכשמגיעה שבת, כאן כבר לא צריכים לעשות שום דבר מיוחד רק לזכור שהיום שבת, השולחן הוא שולחן של שבת, השמים של שבת, הכוכבים של שבת, היום כולנו חיים בתוך ביתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו.

נפש שמשון "שבת קודש" מאת הרב פינקוס זצ"ל

פנים חדשות בשבת: בנישואין ובשור המועד

וַיִּכְרְךָ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וכו' (ב, ג)

בירכו באור פניו של אדם, קדשו באור פנים של אדם, לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבוע כמו שהוא דומה בשבת. (בראשית רבה, פרשה יא).

במשנה (ב"ק לו.) דנו לפני רבי יהודה בעניינו של שור שהוא מועד לנגוח רק בשבתות ולא בימות החול, והביאו התוספות (בד"ה הרי הוא) בשם הירושלמי: לפי שראה אותם במלבושים נאים אחרים, וחשובים בעיניו נכרים ואינו מכירם. לאור דברי המדרש, על מאור הפנים של יום השבת שאינו דומה לפני האדם בימות החול, נוכל לפרש את הירושלמי, כי מפני שפניו של האדם משתנות בשבת, משום כך השוורים אינם מכירים אותו, ולכן מועד לשבתות אינו מועד לימות החול. וכפי שפירש ה"שפת אמת", את ההלכה שבשבתות וימים טובים מברכים שבע ברכות בנישואין אף כאשר אין "פנים חדשות" (אבן העזר סב, ח), והטעם: משום שבשבת מקבלים מאור פנים חדש, והרי זה "פנים חדשות". וראיה ליסוד זה, הביא בעל "אמרי שמאי", מלשון המדרש (שיר השירים רבה א, לו): "שחורה אני ונאווה", שחורה אני כל ימות השבוע, ונאה אני בשבת.

ושלל לא יחסר "בראשית"

שבת קודש, עליה נאמר "וקדשתו מכל הזמנים", הנה דוקא היא אינה זוכה ליחס נכון כשאר המועדים, אין את ההתרגשות והשמחה המיוחדת שניכרת אצל כל אחד בהגיע פסח או סוכות, ויש להבין ממה נובע דבר זה. באור הענין הוא: בגשתנו אל ראש השנה או יום הכיפורים, ואף על שלושת הרגלים מצטיירת לנו המטרה וההשגים אותם אנו רוצים להשיג בימים קדושים אלו, ופשוט לנו שאי אפשר לעבור את ראש השנה בלי לצאת ממנו מקבלי עול מלכות שמים, ואת יום הכיפורים בלי להיות שייך לטהרת היום, אשר זה התנאי להכתב ולהחתם בספר החיים.

אם היינו ניגשים אל השבת בגישה זו, היינו שואלים את עצמנו בערב יום השבת: לקראת מה אני צריך להתרומם בשבת זו, מהי התוספת באמונה ובקדושה שעלי להשיג, ובהגיע זמן מוצאי שבת בו אנו חוזרים לימות החול, בשעת קיום הרחת הבשמים כדי להפיג את צער הירידה מאותה התרוממות נפש שהשגנו בשבת ע"י שמירת קדושתה והלכותיה כראוי, היינו חשים את אשר השגנו בשבת זו ומחפשים עצות לשמור את אותן מעלות בתוכנו, הייתה השבת משמשת עבורנו יום של התרוממות כפי שהיא באמת. והיה פשוט לנו שערב שבת מחייב הכנה עצומה לקראתה, הכנה המתחילה בבוקר ביום השישי: "והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו". ומחייבת לחוש במוצאי שבת וביום ראשון מעין דמעין של ההרגשה שלמחרת ראש השנה ולמחרת יום כפור.

אם אכן היינו חושבים כך, היתה משתנה כל הנהגתנו בערבי השבתות, בסדרי התורה והתפילות של השבת ובניצול הזמן של מוצאי שבת.

ומתוך האור "שבת קודש"

מדוע תקנו ז' ברכות בתפילות השבת?

תפלת העמידה בשבת כוללת שבע ברכות, בעוד שביום חול מתפללים תשע עשרה ברכות (עם תוספת של "ולמלשינים"), טעם הדבר מובא בירושלמי (שבת פרק טו, ה' א), כי אסור לתבוע צרכיו בשבת. באר רש"י בספר ה"פרדס", לפי שהשבת יום מנוחה היא וצריך להתענג בה, כנאמר (ישעיהו מח, יג) "וקראת לשבת עונג", ובתפלת שמונה עשרה יש דברים שאדם צריך להתפלל עליהם ומצטער עליהם כגון גאולה, סליחה, רפואה, אם היה האדם מתפלל בשבת י"ח (י"ט) ברכות, מתוך שהיה מזכיר את הדברים הללו היה מצטער וממעט בעונג, לפיכך תיקנו חז"ל תפלה שאין בה דברים הללו.

ומתוך האור "שבת"

הלכה: הדלקת נרות

אשה שהדליקה נרות שבת ואחר כך הרגישה עצמה צמאה למים, מותר לה לשנות מים לצמאה, או לשנות תה או קפה, כל עוד לא שקעה החמה, ואפילו לדעת מי שאומר שהדלקת נרות עושה קבלת שבת.

חזון עובדיה "שבת" חלק א' (דף רכא) מאת הגאון רב עובדיה יוסף זצוק"ל

פתגם: כל החיים אנו לומדים מצאת החמה עד צאת הנשמה
ספר "שמחלה"

חקירה: אכילה שלא כדרך

שלושה צדדים: נחשב כאילו שלא אכל כלל, או כאילו שלא אכל את המאכל ההוא אלא דבר אחר, או שהאיסור נפקע מהמאכל. (צפנת פענח כללי התורה והמצוות ח"א ד"ה אכילה שלא כדרך)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: בקיאות מופלאה במרחבי הש"ס

והגית בו יומם ולילה: מסופר על רבי נחום פרצוביץ זצ"ל ראש ישיבה מיר, שנכנס פעם להיכל הישיבה וראה שני בחורים מתבטלים במקום ללמוד, רבי נחום ניגש אליהם, כשראוהו מתקרב מיד השימו עצמם לומדים, ואחד מהם קרא בקול (כביכול מתוך הגמרא): "תנו רבנן... שרין! קרא רבי נחום לעבורו. על מה ולמה? עשה עצמו הבחור כאינו מבין. פשוט מאוד, אמר רבי נחום, בכל המסכת נדרים שנלמדת אז בישיבה, לא כתובות אפילו פעם אחת המילים "תנו רבנן"! את המעשה הזה סיפר משהו לרבי חיים קניבסקי שליט"א, נענה רב חיים ואמר: דוקא כן כתוב "תנו רבנן" בנדרים! .... כיצד תמה המספר, הלא רבי נחום זצ"ל אמר שלא כתוב! חייך רבי חיים ואמר: הוא צודק ואני צודק, השיב רבי חיים, "תנו רבנן" לא כתוב, אבל כתוב בנדרים (כז). "מאן תנא להא דתנו רבנן". אכן כך נראית בקיאותם המופלאה של גדולי ישראל בכל מרחבי הש"ס!

ומתוך האור "דברים" חלק ג', דף תכה

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, דינה בת מרים, דניאל בן רחל, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, רפאל יהודה בן מלכה.

יוסף ג'רמון כולל עקס לע בען

לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:

germon73@hotmail.fr

Retrouver le feuillet sur le site du kollel

www.kollel-aixlesbains.fr